

Rolul modelator al literaturii

„Citim ca să aflăm că nu suntem singuri.”C.S. Lewis

Formarea multilaterală a personalității umane, ca scop final al societății noastre, presupune necesitatea educației estetice, morale, dar în același timp crearea unei concepții științifice riguroase despre universul înconjurător. Tot în aceeași paradigmă este surprins și adolescentul care se confruntă cu probleme cărora trebuie să le găsească soluții.

El trebuie să se înțeleagă în primul rând pe sine, să stabilească relații armonioase cu ceilalți oameni, să-și formeze o concepție de natură a-i asigura echilibrul interior cu ajutorul căruia să se poată adapta condițiilor unei societăți dinamice, și, în sfârșit, să-și determine într-un fel sau altul dezvoltarea ulterioară. Aici intervine școala, care, prin competențele și sistemul de valori prestabilite, îi ajută să integreze în viața lui reală orice cunoștință.

Această pregătire nu privește numai viața ulterioară a adolescentului. Încă din timpul anilor de școală, el resimte efectul evenimentelor interne și externe adaptându-și reacțiile după exemplul adulților care, adesea, poartă pecetea succeselor sau neîmplinirilor.

Scoala, prin disciplina limba și literatura română, este chemată să consolideze și să amplifice cunoștințele receptate aleatoriu și să le integreze într-o formă coerentă și adecvată vieții reale.

În timpul orelor de literatură română, care se studiază în mod aprofundat în ciclul liceal, elevii sunt învățați să descopere opera de artă în valorile ei ascunse, educând permanent „gustul estetic pentru o înțelegere mai nuanțată și mai adecvată a acestuia”.¹

Prin actul creator se codifică un mesaj care, îndreptat spre receptori, adică adolescenți, se cere decodificat printr-un proces, esență a receptării artistice.

Parcurgând timpul, scriitura își sărăcește sau îmbogățește sensul ca urmare a adâncimii și complexității problematicii abordate, decodificate și interpretate diferit de fiecare generație. Opera literară, conotație complex, realitate re-constituită, se cere a fi decodificată, dând la iveală numeroase sensuri posibile, obligând la cunoaștere artistică, ceea ce implică relația cititorului cu creația prin lectură. Lectorul dezvăluie astfel polisemia generată de individualitatea, mereu alta, subiectivă a acestuia.

Dacă scriitorul își topește personalitatea sa în operă, atunci lectorul o reînsuflește cu propria-i personalitate, cu propriul său univers. Lectura operei literare devine astfel un act de creație, prin care cititorul parcurge alături de autor drumul de la realitatea cotidiană la cea artistică și un proces acianțial prin faptul că revine în sfera cotidianului, dar transpus prin

comportamentul cititorului – actor. Acesta se confruntă cu neprevăzutul, absurdul, fantasticul care devin piedici. Mai ales literatura contemporană îl transformă pe cititor dintr-un factor pasiv, ce primește, explicațiile naratorului cu răbdare și interes într-un receptor activ, creator gata să urmărească scriitorul și lumea creată de acesta și apoi să învețe să-și născocască propria viață.

Devenind alegorii sau parabole deschise, creând ambiguitatea sensurilor, literatura deschide drum imaginației lectorului pe marginea operei respective.

2019- Anul Cărții în România este, cu atât mai mult, un prilej pentru profesorii de limba și literatura română pentru a-l ajuta pe adolescent să se reconecteze cu textul scris, să se descopere pe sine și să-și poată explica mai ușor metamorfoza sa existențială.

În acest sens propunerea unei fișe de lectură care să însoțească actul propriu-zis este o oportunitate pentru ca mesajul parcurs, descifrat să nu se piardă în neant. Itemi precum : *Ce întrebări ți-a ridicat lectura textului? Ce ai modifica la acest text? Cu ce personaj rezonezi? Cum poate un personaj să fie un model pentru tânăra generație?* sunt elemente cheie pentru viața operei literare. Astfel, același text va „vorbi” în mod diferit fiecărui tânăr, fiecărei generații, racordându-se la dinamica socială.

Fiecare descoperire a mesajului textului literar este, în același timp, o revelație a personalității adolescentului, indiciu important pentru profesor în proiectarea activității ulterioare.

Prof. Neacșu Irina
Liceul Teoretic „ Grigore Moisil” Tulcea

ⁱ Ion Dodu Bălan, Orizontul scriitorului, „Condiția creației”, București, Editura pentru literatură, 1968, p. 240

Bibliografie:

Gabriela Duda, Introducere în teoria literaturii, Editura All, 2006

Ion Dodu Bălan, Condiția creației, Editura pentru literatură, 1968